

УЛАХАН ОЛОХ ЭРКЭЭЙИЛЭРЭ (ФИЛОСОФСКАЙ ЭССЕ)

«Кини кийнтийн яр» дээр ичнээндээ истигч, иширх, истигити зэр, ярбугуу зэр яржсэгэр, уостан түстэл, уран тын-еэс баар. Соторугаабыга ус саха ууртуутын үрээлгийн, туорт саха кыйвыйтын үйлбэрлийбыг, ырынцаа ышшимишт, тойнкоо хийбоммут Чурагчны эзэ хотуну зарсаарга аялышлыбыг, сүсон сураачырыг илтэрнэгээг-оскуулаа түүлбогийн олонорын, улганы аасыг дэбүнч-мааны дүннэртөн бирийцстэра Булун уснына Чурагчны улустарын бочооттаах грахчанина, хотуу көнөрүүлүү кыттылаацаа, улз, тыйт ботгронз, педагогический династиины терүүтээччүү, РСФСР норогутун үерэгийнитин туйгуна Роман Романович Абрамов туунан “Умтуулубаг-заттар” серияга сабу ажай күн сирин ярбугуу кини улахан олодун эркээжээгээрин сэргээгтийн яржсэбүүгүүх кийнгээ суроктнинийгээр сэцүүлан баран, саргы санаабын сайдынтан творческийн баатарын.

Киниң өз тұлғындарынан олардың атынан және көзінен шынайы даңызынан да жақындаған. Киниң өз тұлғындарынан олардың атынан және көзінен шынайы даңызынан да жақындаған. Киниң өз тұлғындарынан олардың атынан және көзінен шынайы даңызынан да жақындаған. Киниң өз тұлғындарынан олардың атынан және көзінен шынайы даңызынан да жақындаған.

Ордук киниз "Олорум, утам" дын автор байтэг историк иштэлж болсан, улсан шох эркэйн төрийн хайдах баарынан, очигтообу быннын-майнын хайдах-туух съяналтырылан, бишигэ чөсүүбөгүй, алтыслыгүй, энэмин дөхөн энээрээспүй довтолторун, дюнүн-сөргүүтин тустарынан истиг сложинон сабадалмыга боргосонун, сэргэх сүүрэн кудрук съяналтыр сэргээх болгоо. Педагогической ўз, тыыл ботгрозноо. Хоту кайзерүүлий ынтыншага Сергей Григорьевич Старостин бу киниз тутулун, стилин, хайвхялан дарынник инженерийн байгуулж, ямар итгүүн эхс-зэвжн будуусон сеп, дын этийн эр толору собудэхэн туре, олону саналын коруу бастын холобурун быннынтынан кийн тутта этикэхэнли.

Дыңу кылтта саласан юлсатэр, санынан улестэр киңи – бу дылдоох киңи. Очноңунакини күнисөзи слюо чөлчүү, уерүүен тулар. Саха киңитэ ис-иийттэн, айылчылтан киңи эрэ ымсызырыых курдук урдук культуралаа буолар. Олда инициатывырыгы замандаштар арасынан, спироонноон опорон юлсаттэри, хас эмэ аланы ундуордай, ыраңын жөрбөкө, согзжылар сонунум сух дын заманындыкка, аттынаны ылшыларынтар барада. Кырдык дағуаны, этгрэ дылы юлсаттар киңин сирэйин-хараңын туттап-хаптап опоруутун, мимикатын, себудағорин-сепееспеттүн көрө опорон, санынын улесторунг учугтай, астык. Образех, күлтүрәй көлини кытарты юлсаттажына, санынъыр санваат юнсан, дуунаң чечекин көтөр. Эссе көлини эргитэ санван көрдөсөнүн, элбөзи билбиг-корбүт; сана сонун ишкея тиийэн хаалыбыт буомаңын. Кинингин аяда опорон, эн, бу Роман Романович сю, доктор, аяа, педагог, историк, салайбаячы быйылтынын философиялык дырттар көрдүүлгөрттөн борт элбөзи билтэвин, истэзвин, көрөүн, тойоннуутун. Ошкоо, узбээ, уоркоо, ордук общественный уюза, дын-сөргөнчи кытарты бодорнуута, дөвөрдүү шитех сыйналыга, киңини таба байцургэ, толору согзжектүк сыйналырыга, тэрэгтэй түмөргэ, салайврга инэр-чөрөттэр сүйтгала мунура сух.

Ордук Роман Романович эссе-сағыннан, бейзэ суруйбут ыстапыйларылттан, сомоюу саналарылттан сыйтэрэн, кини тус ишнинин сыйланынын индерэн суруйбут педагогической,

социологической, философской, юридической, тиражи, хайдах эрэгни дарын логиканын, этикэн изийнүүс дикциятын истэр курдуулун. Мин Уус-Ташта орто оскуултын очигодоо уэрзээчилэх кийвээс урснаар дэлгээ тикийбэлэг, айах яган, санса атасанан юрсынгээд зэрэг, кырьцаа Чоркох оскуултын историагаа учтуулалтын бастын лекторы, общественники Роман Романович Абрамовы кыршын уэрзээчилэх уснын эхэр туристир түмсүүлжирээр тыг эзрин, салайтартийн үзүүлэгээ кийтээр санаа идеяларын истэн турарсаахгын. Ол курдук оччолорго, 1964–1967 сэргийлэгээ Таштаа кыршын уэрзээ, билүүнзэх государственный-политический деятель, саха билүүнлийн литературын төрүүлэгччийн, учуонай П.А.Ойуунуский сконч, айар үзүүн ширгийн бастакы олтуу спасынгүйдээ. Онтон саха народный суройччынца Д.К.Синиев – Сурон Омодлоон ишикомын лоп курдук уон тагуруук сыйл ааслытын юнис, Чоркохко абаац халваан анынгэр политический съынка мемориальный музейн төрийн турар.

Профессор Б.Н.Попов: “Үчүгэй салайчынчи – принципиальный. Ол шта, дюнүн кыпта коммунистической идеинеска олобуран сыйншынанар. Кини дээвэлтийн уонны тыгла дархыслаттар. Дэлгээ сыйнаныгэр мэлдэй обектийнай. Ханийкд түгэнтээ общество, колектив интэриестэринэн салайтарар. Дэньнэгээ производственный бывааны эрэ толорторо азабат. Дэньнэгээ күнненең кынажытын таба көрөр. Дэньнэгээ чутас турар. Формализм, борократизм, лахамсыйны дюнгэри бибэгэ”, - дисен суройччутгаах. Философ-учуонай бу болигээчиннэрэх хайдах эрэг Роман Романович салайчынчи, общественный улогори үүнээччи-түннээччи, коллективы түмээччи, сомоюлооччу бэлэнгэйнанц, лидер, идеолог, политик стилээрээ сэргийн арьшилан костюмчор.

Роман Романович – бастың общественик, алған зер туорылған ынсыйты көрер уосқуланты билбет, союх, уәзү барыптың активті позициялаш, ураты инициативалаш үчүнненде, салайсанча, тәрібесінчи. Союзок байтгэлбөйр, үйлестеүн үзүлөббитин, айбының суруйбулун дахылды зро астынар, кисе тутта қаралып, солынпайдын. Угус ыстаптың аларда уорех, нитти пәннелерин сырдатар, байыр элбахтарда жардас биригин бойноро түгүлшірінан, индер-жардас түркестэр суолталары үрдүгүнен, проблемнай шайысхалаах булсаннар, дыннен, философияның зоолор байыншылықтан тобостоох түзүніз, аныммыт күрдүк түгүлшір, сүбелип суолталарын мүнурұн бүлшөсін.

Хайда эрд Роман Романович эссе-сағнин аяға спорон, профессор В.Д.Міхайлов биынты көмнэ интелигентия иткенин интелигент сүхтапарыны түстарьынан эпитетин ойдоон көзбен: "Биынты көмнэ интелигентияны арууку торут ойдебүлүгээр туттуу уурайца. Ош аяга кини дынун-сөргөлийн кынальбытынан, иоруутун интэрийбизон сюоруу, салайпарьа суюхтаах дын буолбатас. Хайда да обществод айлорбутун ишиң, бирасап уонна эпитетинөс көзпинин сыйилин кылга сәмбейтээ сыйдаллар. Он нурдук, конутуунна эпитетинөс алтыннапар. Чугас уонна тулалыр дынугтар, дойдугун уонна омутун иинисөр эпитетинестээбүн уонна көтөзүүн кылганыхык ойдүүр киңи - ал интелигент". Онон, омос көркөххө, интелигентия уонна интелигент тулваах, сүрүн ойдебүлүгэро уонна сүхтапара улсыйбыг күрдүк буолбуттарын ишиң, ис дынэ синунан салбыг.

Е. Г. ВИНОКУРОВ,
философский шутка, кандидата, доцента

Муниципальное образование «Чурапчинский улус (район)»
Республики Саха (Якутия)

распоряжение № 108

от 28 сентября 2015 года

с. Чурачна
О ПРОВЕДЕНИИ МЕСЯЧНИКА ПРОПАГАНДЫ ЗДОРОВОГО
СЕРДЦА ЖИЗНИ (ЗОЖ) В ЧУРАЧИНСКОМ УЛУСЕ

В целях привлечения внимания общественности к проблемам реализации антиалкогольной политики в Чурапчинском улусе Республики Саха (Якутия), признания в обществе здорового образа жизни, содействия в изменении качества жизни граждан и напоминания о контактах граждан с социальными структурами, общественными организациями, учреждениями и ответственным распорядителем:

Материалы: пропаганда ЗОЖ в Чурганчинском

- 1.1. организовать с 5 по 30 октября Месячник пропаганды ЗОЖ в Чуралинском улусе.
  2. Утвердить План проведения Месячника пропаганды ЗОЖ в Чуралинском улусе (Приложение №1).
  3. Утвердить список участников пропаганды ЗОЖ в Чуралинским улусе (Приложение №2).
  4. Утвердить график выездов по наслегам (Приложение №3).
  5. Утвердить План организации Дня пропаганды ЗОЖ по наслегам (Приложение №4).
  6. Руководителям муниципальных управлений (Панкова Т.В., Брыгдана Т.Г., Захарова А.П., Дацьков В.И., врио начальника Смиринова А.М.).
    - 6.1. принять активное участие и содействовать в активизации участия работников по сферам, проведению Дня трезвости по наслегам.
  7. Рекомендовать улусному (районному) Собранию депутатов МО «Чуралинский улус (район)» (Оксенщиков Я.П.):
    - 7.1. Содействовать принятию мер сокращения масштабов злоупотребления алкогольной продукцией и профилактике алкоголизма среди населения МО поселений.
  8. Рекомендовать руководителям Российской, республиканских органов, управлений, учреждений и отелей принять активное участие в реализации антиалкогольной политики в Чуралинском улусе.
  9. Рекомендовать главам МО поселений:
    - 9.1. содействовать в организации оказания помощи на местах, согласно графику и Плану Дзэс;
    - 9.2. подготовить место для выставки-ярмарки продовольствии и информационно-консультативных услуг населению.
  10. Контроль над исполнением настоящего распоряжения остался за собой.

Глава муниципального образования А.Т. НОГОВИЦЫН.

Приложение № 3 к Распоряжению
головы МО «Чурганлинский улус (район)»
от 28 сентября 2015 г. №1088.

ГРАФИК ВЫЕЗДА ПО НАСЛЕГАМ

№	Населег	Дата	День недели
Октябрь			
1.	Соловьевский	6 октября	Вторник
2.	Арызахский	8 октября	Четверг
3.	Бахситский	13 октября	Вторник
4.	Чакырский	15 октября	Четверг
5.	Болугурский	20 октября	Вторник
6.	Халхын	22 октября	Четверг
7.	Кытмахский	27 октября	Вторник
8.	Алагарский	29 октября	Четверг
Ноябрь			
9.	Озулунский	3 ноября	Вторник
10.	Сыланский	5 ноября	Четверг
11.	Телеский	10 ноября	Вторник
12.	Хадарский	12 ноября	Четверг
13.	Хатылымский	17 ноября	Вторник
14.	Мугудайский	19 ноября	Четверг
15.	Хоногинский	24 ноября	Вторник
16.	Болотгинский	26 ноября	Четверг
Декабрь			
17.	с. Чуралча	4 декабря	Пятница
Февраль			
18.	с. Мельжихси	2 февраля	Вторник
19.	с. Тек	4 февраля	Четверг
20.	с. Бэрэ	9 февраля	Вторник
21.	с. Хахынах	11 февраля	Четверг
22.	с. Юрих-Кюеря	16 февраля	Вторник
23.	с. Орга	18 февраля	Четверг
24.	с. Кынжал	23 февраля	Вторник
25.	с. Улахан-Кюель	25 февраля	Четверг

Прокуратура инициировала

Государственный юнна олохтоох бэйчин салайныы
тэрийн эдэгээрүүлжинэ

Россия сүрүн салуонун күнүтөр шаалы, 2015-жыл жылдынтын 14 күнүтөр бутун Россия үздүгөн государствендейттүү уюна олжатоо бойзни салайтынды төрликтөрдөр аложоттору приеми тохтаптар.

Оноң Чурапчы улуттун торгуттар! Улус оюнханасын приемный күнүс 12 чыңстан сабактан, жоғын 20 чыңсанда жарыл торгуттар күзү.

Улус прокурорун салбуюнчы,
шакас кыргызстанчы юрист А.В. СЛЕПЦОВ.

ЧУРАПЧЫТААБЫ КОЛЛЕДЖ ТЭРИЛЛИБИТЭ 15 СЫЛА

Чурагчылаңыз колледж 2000 сыйлашаха М.К. Аммосов аттынан СГУ филиалынын анылган узотин сабакташыбыга, 2005-сийлашаха государственний тәрілгө аттынан, орто профессиональный уәрежибынан барбыла. Онуоха СР қадаңыры болғаннан кейин уонна аттаран түруорар профессиональный уәрекетзинин міннистерінің солбайланчы А.С. Иустинова улашан тәнүү күс буолбута. Колледж бастасы дірижерінен РФ профессиональный уәрекетзинин үткелдер үзеніті, СР профессиональный уәрекетзинин түйгүнде, СР уәрекетзинин түйгүнде Владимир Аполлонович Федоров үзделізбіті. 2010 сыйлан дірижерінен Евгений Викторович Попов аныммыла.

Күн бүгүн Чуралтыгацы колледж күнүсүкү уөрәккө 5 ишбэй уорзэтэр "Экономика и бухгалтерский учет", "Строительство сооружений и зданий", "Теплоснабжение и теплотехническое оборудование", "Электроснабжение (по отраслям)". Ону таңының күткөн уөрәккө эмээ 5 ишбэй: "Монтаж и эксплуатация систем газоснабжения", "Экономика и бухгалтерский учет", "Строительство сооружений и зданий", "Теплоснабжение и теплотехническое оборудование", "Электроснабжение (по отраслям) уорзэтэр.

Бу идэвхрүүн 4 кафедра узлынх Экономика уонна буюучуут кафедрата, общественнай-профессиональной дисциплине уонна баанартан сорокзок буолуу кафедрата, иттихиин уонна гаанынан хаячныллы тууруу кафедрата ону тэнэ уотунаан хаячныллы кафедрата. Коллежик узлөөбит сыйларын тухары 631 устудьуюн күнүсүкү уонна юзгээсэн уорзьи буттара. Выпускниктар республика ареас муннуктарыгар идэвхрүүн таанаарынваахтык узлын-хамсыы сыйлы алар.

Коледж устудыуонара арасын
спортивный курортный центр,
универсиадаларга үчүгэй көрдүрүүлүрди
ситиізгиэр. 2013 сүйзакка 4 устудыуон
республикаалы "WorldSkills"
көнчүгүлүк ситиин төхтүү

Алексей Леонидов
преподаватель

“Мин калгедиска
“Сылааңынан, гааңынан хаңчыны
үонна тутуу” жафедретпى салайбын.
Бастаган турган коллегаларбын, устув-
үоннарыбынын үонна улууспүт барь-
олохтоскторун Чуралчыгааңы
колледж үбүлүүйдөө болуп тутзинен
эзберделийбин!

кса ХИФУ инженерной-технической
школы бүтээрэлт, 2011 сэцэвхөд үүсвэр
наставниктарым уонна салалтад
эхорион прецессийн тайныг гаргах
билигин мастигийн. Т.М.Лоскина
Э.Жерхина курдук улахан усгүүртэй аж
оо специалистарга хөмөнчлөр үзүүлж

ор спектакль, а
түннээн эдэр буслан, угелииргэ шлу-
ус бары дынашарыгтан туора турбаг-
соониуулара”, “Олонхо ынышђа” курду-
норгэ кохтоохгүк кыттыбылныг Мий-
нноминациятын ылбырлыктан билүү-
аныбын. Ити сиғишиби колледжийт сай-
лаах колективийн бир сиғишиби дис-
триктэм дьонугар улаханың махстан-

Коллективы эндр тэрийн эзэрч, уланын...
—

Николай Шишигин – 4-е курьезное училище, бывшее бутээр.

кылтыбылтара. Сынын ахсын араатынмынах предметтеги олимпиадаларга научный-практической конференциялардың үрдүк таңымнасастык кылтапшар. 2013 с. "Автоматизация бухучета" предметтеги республикада азы - олимпиадаларда Т. Монакова, А.Григорьева, Т. Константинова (сал. КИ. Попова) 1-кы мисстэ, "Шаг в будущую профессию" научный-практической конференцияда Е.Тимофеев, Т. Алексеев "Проект газификации с. Чуралчи на примере западного микрорайона", У.Иланова, А.Синцев "Преимущество использования полизтиловых газопроводов на примере западного микрорайона с. Чуралчи", М. Судилова "Самодельный конвекционный теплообменник для циркуляции воздушных помещений и подполья", А. Беляев "Создание базы отдыха "Байдам"" уодда даңталаттарынан кылттан, лауреат, дипломант буолуптар. 2014 с. А.Андреева "Колористическое воспроизведение якутских песен, на примере Чуралчинского колледжа" диплом даңталаттарынан (сал. Т.М. Лоскина) Москва курака Бүтүн Россияның азы - научный-практической конференцияда кылтап 2-кы мисстэ буолбута.

Преподавателэр ортолоругар
республикаға дауыс күндерінде
жарастыра баллар. Ол курдук Т.М. Лоссанда
"Преподаватель года -2008", М.В. Жергина
"Күнделік год -2010" аттараты ылбылтара

И.С. Юмшанов "БЖД преподавателя кынкуруска "Сыл дебиста" номинации кітапчылықада, В.В. Лукин "БЖД преподавателя" кынкуруска "БЖД дисциплинатын уругун ылтының бастылық методический нымы" – аныкталғанда да ханаевінде буолбуга. Эмисияның "Физкультуралық-әсбаптың дарындык педагогической үздігін мөдестарда" көңілдүкесе мұғалесенің ылбыты.

Күннүүрүүсүнде улус тибиндиги жөнүлдүү
Учтуууюннаар учинча преподавателэр
научной-практической конференцияларга
кыттыштара сыйтан-сытт үлгөлтөр 2010-
2011 с. - 5, 2012-2013 с. - 14, 2014-2015с. -
17 преподаватель синийндооктук кыттан
уролор-инженер методикеский жарын сайдар,
үлгөлтөр. Арасы тайымдаах хомууруунчук-
тарга, научной-практической конферен-
цииларга преподавателэр даңызлаттара
бөчөттүйин тахсаллар. Ол курдук
"Модернизация профессионального обра-
зования РС(Я) на 2008-2011 гг.",
"Модернизация профессионального обра-
зования в условиях инновационного раз-
вития", "Технические кадры как потенциал
инновационного развития промышленно-
сти Якутии посвященной ГП. Ефимова"
СР тата сирин сыйлан чөрүйтгүйсөн
"Профессиональное образование и здоро-
вый образ жизни: опыт перспективы раз-
вития" дижн матырыйдала.
"Профессиональное образование Якутии
суруунаалга бөчөттүйин тахсыбылттара

Конники съяларға преподавателдер үзілір Бүтүн Россияның, нороттар иөзі артыларының тәннинах сурұн-алыптар.

Преподавателер үзгөрін тәймымын
үрдізгінде күсіу үзілішлер. В.П.
Феоктистов, Т.М. Лоскина Санкт-
Петербург, Финляндия, А.Г. Орлов
Москва курдук көсөрткіштерге сипарысқа-
ның күшілер.

Сынын ахсын коледик инициативаар хабаанинда дыналлар ылтыртталшылар. "Наука доктората", устудүү оннурга научной-практической конференциялар, идиорин таңымын үрдүтээргүй тууламмыг күрәктөр "Сварщик года", "Кассир" уолда. Педагогтарга аналаах "Куратор года", "Педагог года" дисен күрәктөр, хас биирлигүү кыттаачылыг узакан уолтуу бирзалилар. Ону таңынан быйыл экономической дисциплинкаларга аналаах республикаланын научной-практической конференциялары болуп.

Колледж үзгөнч-хамнаңын сыйын айы үрдіздергэ аналаих арааси программалар, бұрынғылар үлгілилор, холуба: Проект - социальные региональной инновационной глоущидки "Интегрированной системы подготовки специалистов по пожарно-техническому направлению", "Повышение профессиональных компетенций студентов ГБПОУ РС(Я) "Чурапчинский колледж" путем создания малого инновационного предприятия" уода саниттан сина хамсағыннар сайдызы бинр тусқулун

Ити курдук салын ахсын
Чурагчылаауы колледж аныгы олох
тәлиматын үүнч-сайшар, тый сиргизэр эрэг
буолбаюа бутун республикаа ыччатель
анал ишаларгэ үйүйин дойшубут инники
сайдылын туустайбор.

үчүнгөйдүк үзүлнүр, стипендиябыт түйгүшүүк уерондохпитин уонна общественинай үзүүл жоктоо булашылтыны, бигитлик улалтар. Волейбол, футбол, баскетбол секциялары үзүлүнгөтөр, ону таңынан устуда уоннар А.К.Софронов атынан КСК-да уонна А.И.Федотов атынан МФСК-да тийин обдуулур спорту көрүнчлөгөөр куруутун дырыктаналлар. Элбэх олу ингридиенсийтэрзүйндер булаштар. Онно устуда уоннар эмис үар-кото кыттабыт.

Байым энгил комплекктан буттардым да ХИФУ инженерной-технической инспитутугар үрдэтийн барьам дисциплинын бигэ санаалвахын. Билигин экзамена суюх бынга ынчилдээрэн юйни хайдах да түншмийгээнаа табыштыгатай. Ону танынан гаанынки хаягчийгээ курдук зэйсэргийн идэвхийн болгар билитин олус табыгаастаах уонна инжинирингийн буюулгаа.

Колледж тыа сиригэр баара, мин курдук тыа ыччыттар спус түнаплаах динбин, уорх ышарга, сайдарта олус табыгастаах. Чурагчнын слес собуджитим, дюноң сэрээ да сайдылаах, чоулсан спортивийн эйгэ таңымын слес үрдүүк эбйт. Түгэчин он түнанан, ыччантарын. Чурагчылаацын колледжука язган үерснийг дин ынтыребын. Кийн сиргэ тахсарга жынат аннындер тапталлаах қынабыт 15 смылаах үбүлүүчүүнестүстүүсүндири, преподавателтери истини эзепчилүүбүн?

